

Sygn. akt III AUa 120/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2013 r. w Szczecinie

sprawy Z. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 listopada 2012 r. sygn. akt VII U 1403/12

oddala apelację.

SSO del. Beata Górską SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka

III A Ua 120/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2012r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonemu Z. S. prawo do emerytury od miesiąca złożenia wniosku.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Decyzją z dnia 15 lutego 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., po rozpatrzeniu wniosku Z. S. z dnia 8 lutego 2012 roku, odmówił mu prawa do emerytury, ponieważ ubezpieczony nie osiągnął wymaganego wieku 65 lat i nie udowodnił 25 lat stażu pracy.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony Z. S., który w odwołaniu z dnia 13 marca 2012 roku wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. Powód zarzucił organowi rentowemu błędną wykładnię art. 10 ust. 1 i 3 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, polegającą na przyjęciu, że cały okres rolniczego ubezpieczenia społecznego skarżącego zaliczony został do okresu wymaganego dla prawa do rolniczej renty inwalidzkiej, w związku z czym nie podlega on w pozostałej części zaliczeniu do okresu wymaganego do nabycia prawa do emerytury. W uzasadnieniu swojego stanowiska powód podniósł, że ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegał w okresie od 1 października 1979 roku do 31 grudnia 1994 roku, po czym przeszedł na inwalidzką rentę rolniczą. Ponieważ niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała u niego w wieku powyżej 30 lat, do uzyskania prawa do inwalidzkiej renty rolniczej wymagane było 5 lat rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego. W ocenie powoda pozostały okres wykazanego przez niego ubezpieczenia w KRUS, a niewykorzystany na potrzeby ustalenia prawa do inwalidzkiej renty rolniczej, winien być mu zaliczony jako okres uzupełniający staż pracy niezbędny do uzyskania prawa do emerytury z FUS.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację, jak w zaskarżonej decyzji. Nadto organ rentowy wskazał, że okresy pracy rolniczej uwzględnia się przy ustalaniu prawa do emerytury w sytuacji, kiedy okresy te nie zostały zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, co wprost wynika z art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W ocenie organu rentowego nie można ich uwzględnić podwójnie, tzn. zarówno przy ustalaniu prawa do świadczeń rolniczych, jak i do świadczeń pracowniczych. Ponieważ Z. S. pobiera świadczenie z KRUS przyznane z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, wobec powyższego okres ten nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu uprawnień do emerytury pracowniczej.

Z. S. urodził się (...)roku i 60 lat ukończył (...) roku.

Wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył 8 lutego 2012 roku.

Przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił 22 lata 9 miesięcy i 15 dni okresów składkowych, 2 miesiące i 21 dni okresów nieskładkowych oraz 18 dni okresów uzupełniających z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym, tj. łącznie 23 lata i 24 dni, z czego 15 lat i 11 dni to praca w warunkach szczególnych.

W okresie od 1 października 1979 roku do 31 grudnia 1990 roku, a następnie od 1 stycznia 1991 roku do 31 grudnia 1994 roku, tj. 15 lat i 3 miesiące Z. S. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników.

W czerwcu 1994 roku Z. S. złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o przyznanie prawa do inwalidzkiej renty rolniczej.

Decyzją z dnia 5 października 1994 roku organ rentowy przyznał mu prawo do tego świadczenia.

Okres od 1 października 1979 roku do 31 grudnia 1994 roku z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników został przyjęty przez KRUS do ustalenia uprawnień i wysokości inwalidzkiej renty rolniczej ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy przywołał treść art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), w świetle którego, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie poza sporem pozostaje fakt, iż Z. S. urodzony (...), nie osiągnął wymaganego przepisem art. 27 pkt 1 wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 65 lat dla mężczyzn.

Za istotny uznał przepis art. 32 ustawy emerytalno-rentowej, który stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Natomiast za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Sąd Okręgowy podał również, że kwestię uzyskiwania prawa do przedmiotowego świadczenia szczegółowo reguluje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm).

Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że w aktualnym stanie prawnym organy rentowe obowiązane są do uwzględniania przy ocenie prawa do przedmiotowego świadczenia wszelkich okresów wykonywania prac w szczególnych warunkach określonych w § 4-8a rozporządzenia.

Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zdaniem Sądu meriti z powyższego jednoznacznie wynika, że dla nabycia przez mężczyznę prawa do emerytury w wieku obniżonym na podstawie art. 32 ustawy emerytalno-rentowej wymagane jest łącznie spełnienie trzech zasadniczych warunków:

- 1) kryterium wieku – 60 lat,
- 2) kryterium stażu ogólnego – 25 lat,
- 3) kryterium stażu w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze – 15 lat.

W niniejszej sprawie poza sporem, świetle wywodów Sadu Okręgowego, pozostawało to, że ubezpieczony Z. S. ukończył 60 rok życia oraz legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych, tj. udowodnił w postępowaniu przed organem rentowym 15 lat i 3 miesiące pracy w warunkach szczególnych.

Z kolei spór między stronami dotyczył tego, czy ubezpieczony legitymuje się ogólnym stażem zatrudnienia uprawniającym do uzyskania prawa do emerytury. Zgodnie bowiem z treścią art. 5 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2-5, następujące okresy:

- 1) składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) nieskładkowe, o których mowa w art. 7.

Jednocześnie zgodnie z art. 10 ust. 1 cytowanej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Natomiast w myśl art. 10 ust. 3 ustawy okresów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że Z. S. nie kwestionował w niniejszym postępowaniu, że zdołał udowodnić przed organem rentowym jedynie 23 lat i 24 dni okresów ubezpieczenia. Argumentował jednocześnie, że w okresie od 1 października 1979 roku do 31 grudnia 1994 roku podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, który to okres jest okresem wystarczającym do uzupełnienia ogólnego stażu pracy do pełnych 25 lat w myśl art. 10 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej, nawet przy uwzględnieniu tego, że ma on ustalone prawo do inwalidzkiej renty rolniczej, na potrzeby której wymagane było udowodnienie jedynie 5 lat rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

W związku z powyższym rzeczą Sądu w niniejszej sprawie była ocena, czy zachodzą podstawy do uzupełnienia stażu pracy powoda poprzez zaliczenie okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, pomimo że Z. S. pobiera inwalidzką rentę rolniczą z KRUS przyznaną z tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 października 1979 roku do 31 grudnia 1994 roku.

Wątpliwości Sądu Okręgowego nie budzi, że przepis art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS uniemożliwia ponowne zaliczenie tych samych okresów podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Niemniej jednak Sąd pierwszej instancji, w pełni przychylił się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 4 listopada 2009 roku w sprawie I UK 168/09 (Lex nr 570124), że art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie wyłącza możliwości uwzględnienia okresów pracy rolniczej w stażu składkowym, które nie zostały zaliczone do nabycia prawa do emerytury lub renty rolniczej. Nie oznacza to, że te same okresy zaliczać można dwa razy do różnych świadczeń. Te okresy, które zostały wnioskodawcy zaliczone do nabycia prawa do renty nie mogą być bowiem ponownie zaliczone do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury pracowniczej.

Innymi słowy, kierując się literalną wykładnią językową przepisu art. 10 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, należy przyjąć, że ubezpieczonemu Z. S. nie można uwzględnić tylko tych okresów, które już zostały zaliczone do stażu ubezpieczeniowego, od którego zależało nabycie prawa do świadczenia z ubezpieczenia rolniczego. W przypadku powoda było to 5 lat pracy rolniczej (tj. 20 kwartałów zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji KRUS z dnia 5 października 1994 roku o przyznaniu prawa do inwalidzkiej renty rolniczej).

Jednocześnie skoro żadna ze stron niniejszego postępowania nie kwestionowała, że okres podlegania przez Z. S. rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu to 15 lat i 3 miesiące, to nawet przy przyjęciu, że na potrzeby ustalenia prawa do inwalidzkiej renty rolniczej KRUS uwzględnił 5 lat, to pozostały okres tego ubezpieczenia, w ocenie sądu meriti jest wystarczający dla uzupełnienia ogólnego stażu ubezpieczenia pracowniczego powoda do wymaganych przepisem art. 27 pkt 2 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i § 4 pkt 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze 25 lat.

W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy stwierdził, że Z. S. – na dzień wydania zaskarżonej decyzji, spełnił wszystkie ustawowe warunki przyznania mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, tj. osiągnął wiek emerytalny, legitymuje się co najmniej 25-letnim ogólnym stażem pracy, jak również udowodnił co najmniej 15-letni staż pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ §2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego, przyznając Z. S. prawo do emerytury od dnia złożenia wniosku. Zgodnie bowiem z treścią przepisu

art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Apelację od tego rozstrzygnięcia wniósł organ rentowy.

Zaskarżył wyrok w całości zarzucając naruszenie prawa materialnego- art. 10 ust.3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) poprzez przyjęcie, iż okres ubezpieczenia społecznego rolników podlega zaliczeniu do ogólnego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy.

Wskazując na powyższe, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania

Zdaniem pozwanego, wyrok Sądu nie jest trafny.

Apelujący wskazał, że w myśl zaś art. 10 ust.3 ustawy wskazanych w nim okresów nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. Sąd w uzasadnieniu wyroku wskazał, iż do nabycia inwalidzkiej renty rolniczej zaliczono wnioskodawcy 5 lat pracy rolniczej tj. 20 kwartałów zgodnie z art.21 ust. 1 pkt5 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji KRUS z dnia 5 października 1994r. o przyznaniu prawa do renty inwalidzkiej, nie wskazując które konkretnie okresy z rolniczego ubezpieczenia uwzględnione zostały przy ustalaniu prawa do renty rolniczej, a które do nabycia prawa do emerytury w systemie ubezpieczenia powszechnego zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami. W ocenie apelującego, te okresy, które zostały wnioskodawcy zaliczone do nabycia prawa do renty nie mogą bowiem zostać zaliczone do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury pracowniczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest uzasadniona.

Na wstępie w ocenie Sądu Apelacyjnego należy zwrócić uwagę, że postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 kpc, sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji a w granicach zaskarżenia bierze również z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebrany w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSN 2008/6/55.). Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, a swe ustalenia oparł na należycie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocena nie wykraczała poza granice wskazane w art. 233 §1 kpc Sąd pierwszej instancji wywiódł prawidłowe wnioski ze szczegółowo i wyczerpująco dokonanej analizy dowodów stąd też, Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu I instancji uznał i przyjął jako własne. Sąd Odwoławczy nie podzielił natomiast zarzutów apelacji zmierzających do wykazania, że Sąd Okręgowy wydał rozstrzygnięcie z naruszeniem prawa materialnego.

Apelujący odwołując się od wyroku Sądu Okręgowego, swoje żądanie sprowadził do twierdzenia, że Sąd Okręgowy, naruszył przepis art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyjęcie, iż okres ubezpieczenia społecznego rolników podlega zaliczeniu do ogólnego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy.

W uzasadnieniu wskazał, że okresów wymienionych w powyższym przepisie, od których zależy prawo do emerytury lub renty, które zostały zaliczone do nabycia prawa do renty, nie można zaliczyć do okresów, od których zależy nabycie prawa do emerytury pracowniczej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie kwestionując prezentowanego stanowiska organu rentowego, należy jednoznacznie uznać za uzasadnione twierdzenie Sadu Okręgowego, że przywołany przez apelującego przepis, uniemożliwia jedynie ponowne zaliczenie tych samych okresów podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Niemniej jednak, jak słusznie podnosi Sąd pierwszej instancji, przedmiotowy przepis nie wyłącza możliwości uwzględnienia okresów pracy rolniczej w stażu składkowym, które nie zostały zaliczone do nabycia prawa do emerytury lub renty rolniczej. Nie oznacza to podwójnego zaliczenia, a tylko jak trafnie wskazuje Sąd Okręgowy, te okresy które zostały wnioskodawcy zaliczone do nabycia praw do renty nie mogą być ponownie zaliczone do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury pracowniczej.

Mając zatem na uwadze, że ubezpieczony wykazał niekwestionowane przez organ rentowy, 15 lat i 3 miesiące okresów podlegania rolniczemu ubezpieczeniu rolniczemu, a przy nabywaniu prawa do renty uwzględniono jedynie 5 lat, to pozostałe ponad 10 lat są wystarczające do uzupełnienia brakujących okresów ubezpieczenia, to jest 23 lat i 24 dni do wymaganych 25 lat.

Słusznie podnosi apelujący, że organ rentowy nie wskazał, które spośród 15 lat i 3 miesięcy zaliczył na potrzeby przyznania prawa do renty, jednakże uchybienie to nie może skutkować, pozbawieniem ubezpieczonego możliwości uzupełnienia ogólnego stażu ubezpieczenia pracowniczego powoda do wymaganych przepisem art. 27 pkt. 2 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i § 4 pkt. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W tych okolicznościach mając na uwadze, że ubezpieczony na dzień wydania zaskarżonej decyzji spełnił wszystkie ustawowe warunki przyznania mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, tj. osiągnął wiek emerytalny, legitymuje się co najmniej 25 – letnim ogólnym stażem pracy, jak również udowodnił co najmniej 15 letni staż pracy w warunkach szczególnych, Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną i na podstawie art. 385 kpc, orzekł o jej oddaleniu.

SSA Barbara Białecka SSA Anna Polak del. SSO Beata Górka